2. Hverken forordning nr. 2176/84 eller andre fællesskabsretsakter indeholder nogen udtrykkelig definition af begrebet subsidier i forordningens artikel 3. Bilaget til forordningen indeholder dog en »liste over eksempler« på eksportsubsidier, som artikel 3, stk. 2, henviser til. I sidste afsnit i listen betegnes »enhver anden byrde for statskassen« som eksportsubsidieydelser som omhandlet i artikel XVI i GATT. Det fremgår såvel af indholdet af denne generelle bestemmelse som af de andre eksempler i listen, at begrebet eksportsubsidier af fællesskabslovgiver er blevet opfattet således, at det nødvendigvis forudsætter en direkte eller indirekte økonomisk byrde for de offentlige myndigheder. Det fremgår endvidere af forordningens artikel 3, stk. 3, hvorefter begrebet subsidier udtrykkeligt ikke omfatter varers fritagelse for visse afgifter og skatter ved eksport, at der med begrebet byrde ikke alene sigtes til tilfælde, hvor staten udbetaler midler, men også tilfælde, hvor staten giver afkald på et afgiftsprovenu ved at indføre en undtagelse til en generel afgiftsregel.

Begrebet subsidier, således forstået som forudsættende ydelse af en økonomisk fordel, der indebærer en byrde for statskassen, er ikke uforeneligt med Fællesskabets forpligtelser i henhold til international ret, herunder navnlig GATT og de i GATT-regi indgåede aftaler.

RETSMØDERAPPORT
i sag 187/85 *

I — Faktiske omstændigheder og skriftveksling

1. Ved skrivelse af 9. august 1983 indgav Fédération de l'industrie de l'huilerie de la CEE (Fediol) (»Brancheforeningen for oliefabrikker i EF«) i medfør af artikel 5 i Rådets forordning nr. 2176/84 af 23. juli 1984 om beskyttelse mod dumpingimport eller subsidieret import fra lande, der ikke er medlemmer af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab (EFT 1984, L 201, s. 1), til Kommissionen en antisubsidieklage mod Argentina vedrørende importen til Fællesskabet af sojakager med oprindelse i Argentina (henhørende under pos. ex 23.04 B i Den Fælles Toldtarif, svarende til Nimexe-nummer 23.04-40). I klagen blev det hævdet, at der under fire former blev ydet subsidier, nærmere bestemt i form af a) finansiering til særlig rente ved eksport, b) godtgørelse af afgifter og direkte og indirekte skatter, c) differentierede afgiftssatser ved eks-

* Processprog: Tysk.

port af sojaprodukter samt d) hindringer for eksporten af sojabønner.

2. Ved en meddelelse af 20. oktober 1983 (EFT C 283 af 23.10.1983) indledte Kommissionen en antisubsidieprocedure i medfør af artikel 7 i forordning nr. 2176/84. Under subsidieundersøgelsen, der omfattede perioden 1. oktober 1982 til 30. september 1983, gjorde den argentinske regering, de fleste berørte eksportører, samtlige producenter i Fællesskabet samt nogle af de kendte importører rede for deres synspunkter.

3. På grundlag af undersøgelsen fandt Kommissionen, at der ikke var behov for beskyttelsesforanstaltninger, og traf den 18. april 1985 i medfør af artikel 9 i forordning nr. 2176/84 afgørelse 85/239/EØF om afslutning af antisubsidieproceduren (EFT 1985, L 108, s. 28).

4. Hvad angår de to første former for subsidier nævnt i klagen fra Fediol, dvs. finansiering af eksporten af sojakager til præferencerentesatser og godtgørelse af afgifter og direkte og indirekte skatter, begrundede Kommissionen sin afgørelse om at afslutte proceduren med, at de argentinske eksportører ikke i den af undersøgelsen omfattede periode kunne antages at have draget fordel af de pågældende ordninger (punkt 5 og 6 i afgørelsen).

5. Hvad angår subsidier i form af differentierede afgiftssatser ved eksport af sojaprodukter, erkendte Kommissionen derimod, at der i henhold til bekendtgørelse nr. 8 af 5. juli 1982 fra det argentinske økonomiministerium i den periode, som undersøgelsen omfattede, gjaldt en afgiftssats på 10% ved eksport af sojakager og -olie, mens afgiftssatsen ved eksport af sojabønner var 25% (punkt 7.1 og 7.2). Kommissionen anførte imidlertid, at der ved subsidier i forbindelse med international handel først og fremmest tænkes på foranstaltninger, der indebærer et økonomisk tilskud fra det offentlige, enten i form af en byrde for statskassen eller i form af, at der gives afkald på afgifter mv., som ellers skal erlægges. Kommissionen lagde herefter i afgørelsen til grund, at den af Fediol anfægtede ordning ikke udgjorde subsidier til eksporten af det forarbejdede produkt (sojakager), idet ordningen blot måtte opfattes således, at der blev opkrævet en højere afgift ved eksport af den pågældende råvare (sojabønner), hvilket ikke kunne anses som noget økonomisk tilskud fra det offentlige (punkt 7.5).

6. Hvad angår Fediol's klagepunkt om, at der blev opstillet hindringer for eksporten af sojabønner, lagde Kommissionen ligeledes til grund, at den pågældende ordning ikke udgjorde subsidier, og henviste herved til de samme grunde som dem, den havde anført til støtte for sin opfattelse med hensyn til de differentierede afgiftssatser ved eksport af sojaprodukter (punkt 8.2).

7. Ved stævning, registreret på Domstolens Justitskontor den 18. juni 1985, har Fediol anlagt sag med påstand om annullation af Kommissionens afgørelse af 18. april 1985, idet sagsøgeren herved ønsker en prøvelse af lovligheden *af,* at Kommissionen ikke har lagt til grund, at de differentierede afgiftssatser ved eksport af sojaprodukter og de angivelige hindringer for eksporten af sojabønner udgjorde subsidier, *og af* den på dette grundlag trufne afgørelse om at afslutte antisubsidieproceduren.

8. Ved processkrift, indgivet til Domstolens Justitskontor den 22. november 1985, har Camara de la industria aceteira de la Repu-

blica Argentina (sammenslutningen af oliemølleindustrivirksomheder i Den Argentinske Republik, herefter benævnt »Ciara«) fremsat begæring om at måtte intervenere til støtte for Kommissionens påstande.

9. Ved kendelse af 29. januar 1986 har Domstolen taget Ciaras interventionsbegæring til følge, og intervenienten har, inden udløbet af den fastsatte frist herfor, indgivet indlæg den 27. juni 1986.

10. Skriftvekslingen er forløbet forskriftsmæssigt. På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — Parternes påstande

11. *Sagsøgeren* har nedlagt følgende påstande:

— annullation af Kommissionens afgørelse af 18. april 1985 (85/239/EØF, EFT L 108 af 20.4.1985, s. 28) om afslutning af antisubsidieproceduren vedrørende importen af sojakager med oprindelse i Argentina, for så vidt antisubsidieproceduren er blevet afsluttet, uden at der blev indført beskyttelsesforanstaltninger, navnlig mod følgende former for subsidier:

— differentierede afgiftssatser ved eksport af sojaprodukter;

— hindringer for eksporten af sojabønner;

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

12. *Kommissionen* har nedlagt følgende påstande:

— frifindelse;

— sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

13. *Intervenienten* har nedlagt følgende påstande:

— sagsøgte frifindes;

— sagsøgeren tilpligtes at betale intervenientens omkostninger ved interventionen.

III — Parternes anbringender og argumenter

Formaliteten

Formaliteten, for så vidt angår sagsøgerens påstande

14. *Kommissionen* har ikke bestridt, at sagen som annullationssøgsmål kan antages til realitetsbehandling, men gør gældende, at annullationspåstanden kun kan angå den del af den anfægtede afgørelse, hvori det udtales, at antisubsidieproceduren afsluttes. Det vil derimod ikke i Domstolens dom kunne statueres, at de to i sagen anfægtede ordninger, som var genstand for antisubsidieproceduren, udgjorde subsidier, og at Kommissionen med urette besluttede at afslutte proceduren vedrørende disse to ordninger. Kommissionen gør endvidere gældende, at for så vidt sagsøgeren ved den første af sine

påstande søger at opnå en delvis annullation af den anfægtede afgørelse, nærmere bestemt på grund af afslutningen af antisubsidieproceduren i henseende til disse to ordninger, genfindes genstanden for påstanden ikke i afgørelsen, som indeholder en eneste artikel, hvorfor der ikke består en tilstrækkelig præcis overensstemmelse mellem påstanden og de anbringender, der som helhed er fremsat til støtte for denne.

15. *Sagsøgeren* har anført, at den første påstand kun har en enkelt genstand, idet der herved søges en delvis annullation af den anfægtede afgørelse, hvorved det samtidig angives, hvilke dele af denne sammenslutningen anser for retsstridige, nemlig dem, som vedrører afslutningen af antisubsidieproceduren, for så vidt angår de to nævnte punkter. Der er ikke herved tale om selvstændige påstande, men formålet er alene at præcisere sammenslutningens klagepunkter mod den anfægtede afgørelse.

Formaliteten, for så vidt angår sagsøgerens anbringender

16. *Kommissionen* har anført, at den anfægtede afgørelse er en handelspolitisk beslutning, der er truffet som led i Kommissionens meget vide skønsmæssige beføjelser på dette område, hvorfor der kun i et vist omfang kan ske en prøvelse ved Domstolen, jfr. dom af 4. oktober 1983 i sagen Fediol mod Kommissionen (sag 191/82, Sml. s. 2913, præmisserne 26 og 30; dom af 20. marts 1985 i sagen Timex, 264/82, Sml. s. 849, præmis 16), som opstiller grænserne for en sådan prøvelse. En prøvelse kan herefter alene omfatte en undersøgelse af, *om* de proceduremæssige garantier er blevet overholdt, *om* der er begået åbenbare fejl ved vurderingen af de faktiske forhold, *om* der er taget hensyn til væsentlige omstændigheder, som kunne lede til den antagelse, at der har foreligget en subsidievirkning, *samt om* afgørelsen er udtryk for magtfordrejning. Den kan således ikke omfatte vurderingen af, hvilke forantaltninger der ud fra en bedømmelse af Fællesskabets interesser eventuelt måtte være behov for at indføre under de omstændigheder, som er blevet klarlagt ved antisubsidieundersøgelsen, idet dette spørgsmål henhører under Kommissionens beføjelse.

17. *Sagsøgeren* har gjort gældende, at selv om Kommissionen besidder et vist skøn, jfr. dom af 4. oktober 1983 i sag 191/82, vedrører skønnet alene spørgsmålet om fastlæggelsen af de foranstaltninger, der bør træffes under nogle givne forhold, og vurderingen af de faktiske omstændigheder, som er lagt til grund herfor. I øvrigt er Kommissionen retligt bundet og underlagt Domstolens kontrol med hensyn til, *om* der i det enkelte tilfælde er sket en korrekt retsanvendelse, *om* de faktiske omstændigheder er blevet klarlagt fuldt ud, *om* Kommissionen har gjort sig skyldig i en åbenbar fejlvurdering eller har undladt at tage hensyn til væsentlige omstændigheder, som kunne lede til den antagelse, at der forelå subsidier, *om* de proceduremæssige garantier er blevet overholdt, *samt om* der er begået magtfordrejning.

18. *Intervenienten* har gjort gældende, at for så vidt rigtigheden af de faktiske omstændigheder, som Kommissionen har lagt til grund, ikke bestrides, vedrører tvisten kun spørgsmålet om den retlige bedømmelse af disse i henhold til forordning nr. 2176/84. Intervenienten anfører under henvisning til Domstolens dom af 4. oktober 1983 i sag 191/82 (Fediol mod Kommissionen, Sml. s. 2913, præmisserne 26 og 30), at Kommissionen har et vidt skøn — som Domstolen ikke kan prøve — med hensyn til den vurdering af de faktiske omstændigheder, som under hensyn til den gældende forordning bør lægges til grund, og at dette

skøn også omfatter spørgsmålet om de foranstaltninger, der eventuelt måtte være behov for. Da der ikke består nogen strid med hensyn til de spørgsmål, der kan gøres til genstand for en prøvelse ved Domstolen, og da de spørgsmål, retsforhandlingerne vedrører, fuldt ud henhører under Kommissionens skønsmæssige beføjelse, bør Domstolen ifølge intervenienten afvise den af Fediol anlagte sag, hvorved sammenslutningen kræver dom for, at Kommissionen med urette har afsluttet antisubsidieproceduren mod Argentina.

Realiteten

Spørgsmålet, om ordningen med differentierede afgiftssatser ved eksport af sojaprodukter udgør subsidier

19. *Sagsøgeren* har gjort gældende, at sojaprodukter, dvs. sojabønner og sojakager og -olie fremstillet ved forarbejdning af sojabønner, er »beslægtede« produkter, som må ses under ét, og i forbindelse med hvilke der kan ske en beregning af kostprisen på grundlag af en fælles forarbejdningsmargen (forskellen mellem henholdsvis anskaffelsesprisen for sojabønner tillagt forarbejdningsomkostninger, og salgsprisen for de forarbejdede produkter). Sagsøgeren anfører, at den anfægtede ordning med differentierede afgiftssatser består i, at der opkræves en afgift på 25% ved eksport af sojabønner og en afgift på 10% ved eksport af sojakager og -olie, beregnet på grundlag af »referencepriser«, som fastsættes gennemsnitligt en gang om ugen af det pågældende argentinske organ, Junta nacional de granos. I handelsmæssig henseende udgør denne ordning ikke noget normalt afgiftssystem, idet de differentierede afgiftssatser fastsættes selektivt alene med henblik på dels at sikre, at bestemte olieholdige frø forarbejdes i Argentina, dels at stimulere eksporten af de produkter, der er resultatet af denne forarbejdning. Ifølge anden betragtning til den argentinske bekendtgørelse ME nr. 8 af 5 juli 1982, der, sammenholdt med den argentinske lov nr. 22.792 og den argentinske toldlov, som affattet ved lov nr. 24.415 af 23. marts 1986, udgør hjemmelen for ordningen, er denne begrundet i »hensynet til at fremme en større konkurrencedygtighed i forbindelse med eksporten af... produkter, således at disse kan vinde indpas på de internationale markeder«.

20. Til støtte for, at ordningen udgør subsidier til eksporten af sojakager, anfører sagsøgeren, at referencepriserne for sojabønner og den på grundlag af disse fastlagte afgift ved eksport fastsættes så højt, at de argentinske producenter som følge heraf ikke kan afsætte sojabønner på verdensmarkedet, således at afsætningen sker på det indenlandske marked til lavere priser. Den argentinske oliemølleindustri kan i kraft heraf opkøbe sojabønner på det indenlandske marked til betydeligt lavere priser end dem, den europæiske oliemølleindustri må betale på verdensmarkedet. Hvad derimod angår sojakager og -olie, fastsættes referencepriserne for og afgiften ved eksport på et lavere niveau, således at den argentinske industri lettere kan afsætte sine forarbejdede produkter på verdensmarkedet, idet den kan tillade sig at forlange lavere priser på grund af den høje forarbejdningsmargen, den arbejder med i kraft af ordningen med differentierede afgiftssatser. For det første fremmes eksporten af forarbejdede produkter, hvoraf der opkræves en lav afgift ved eksport på 10%, derved i forhold til eksporten af sojabønner. For det andet indebærer de meget høje forarbejdningsmargener, som den argentinske oliemølleindustri arbejder med,

ikke alene en kompensation for den lave afgift ved eksport af forarbejdede produkter, men også en subsidiering af eksportprisen for disse produkter, som ifølge sagsøgerens beregninger andrager mellem 30 og 40 USD/1 000 kg, for så vidt angår sojakager.

21. Sagsøgeren anfører, at det for den europæiske oliemølleindustri er et spørgsmål om overlevelse, at der indføres beskyttelsesforanstaltninger mod denne ordning, der har subsidievirkninger på det pågældende marked, hvor importerede argentinske sojakagers markedsandel var 3,9% i 1982, 5,7% i 1983, 8,3% i 1984 og 10,8% i 1985. Når der arbejdes med effektive forarbejdningsomkostninger på omkring 20 til 30 USD, beregnet efter omregningskursen for denne valuta, og med en effektiv subsidiering af argentinske sojakager på 30 til 40 USD/1 000 kg, kan man ikke længere tale om nogen loyal konkurrence, ikke mindst når henses til, at den europæiske oliemølleindustri ikke har mulighed for at gennemføre yderligere rationaliseringer.

22. Sagsøgeren gør herefter gældende, at når Kommissionen ikke fandt, at der forelå en subsidiering af eksporten af sojakager, og dermed afsluttede antisubsidieproceduren, beror dette på følgende forhold:

a) en forkert fortolkning af artikel 3 i forordning nr. 2176/84 (Kommissionen har ved anvendelsen af kriteriet »byrde for statskassen« anlagt en for snæver fortolkning af begrebet subsidier);

b) der er dermed sket en forkert anvendelse af artikel 3 i forordning nr. 2176/84, idet de faktiske omstændigheder ikke er blevet tillagt den korrekte betydning (Kommissionen har på grundlag af forhold, der udgør subsidier, undladt at lægge til grund, at sådanne forelå);

c) en utilstrækkelig klarlæggelse af de faktiske omstændigheder, hvorved der er sket en tilsidesættelse af artikel 7, stk. 2, litra a) og b), i forordning nr. 2176/84, idet Kommissionen ikke tilstrækkeligt grundigt har undersøgt »arten, størrelsen, og navnlig virkningerne« af de angivelige subsidieordninger (Kommissionen har undladt at tage hensyn til »afgørende forhold, som kan lede til den antagelse, at der foreligger en subsidievirkning«).

23. Sagsøgeren anfører, at spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger subsidier, må vurderes på grundlag af en »samlet bedømmelse« af alle de faktiske forhold, der kendetegner den pågældende ordning (subsidieringsformål, de subsidierede produkters kvalitet og mængder, subsidiernes omfang, fremmende virkninger for eksporten). Denne vurdering må foretages uafhængigt af ethvert formelt kriterium beroende på den retlige karakter af de af det offentlige indførte foranstaltninger og udelukkende på grundlag af de pågældende foranstaltningers virkninger. Det afgørende er, om der herved ydes støtte til de erhvervsdrivende, foranstaltningerne vedrører, og om en bestemt erhvervsgren på det pågældende importmarked påføres et tab.

24. Til støtte for denne vide opfattelse af begrebet subsidier, hvorefter spørgsmålet må vurderes uafhængigt af begreberne »økonomisk tilskud fra det offentlige« og »byrde for statskassen«, henviser sagsøgeren i første række til:

— artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 2176/84, hvori der ifølge sagsøgeren netop lægges en vid opfattelse af begrebet subsidier til grund, idet der i bestemmelsen henvises til subsidier, som ydes »direkte eller indirekte« og til flere forskellige former for virksomhed (fremstilling, produktion m.m.);

— det forhold, at opregningerne over forskellige former for eksportsubsidier i bilaget til forordning nr. 2176/84 og i GATT's antisubsidiekodeks ikke er udtømmende, men alene er eksempler;

— punkt d) i den nævnte liste over eksempler på eksportsubsidier, hvori der omtales subsidier, som ikke er forbundet med noget økonomisk tilskud fra det offentlige (»statens... levering af... varer eller tjenesteydelser...«); henvisningen i punkt l) til forholdet »byrde for statskassen« kan ikke tillægges nogen særlig betydning, når henses til, at opregningen har karakter af eksempler;

— den omstændighed, at formålet med forordning nr. 2176/84 er at yde de pågældende erhvervsgrene en beskyttelse mod tab, hvilket må forudsætte en vid fortolkning af begrebet subsidier, da der ellers vil kunne gennemføres skjulte former for subsidier. Sagsøgeren anfører, at den beskyttelse, som forordningen tilsigter, er nødvendig og afgørende, idet der ikke ved en klage i henhold til Rådets forordning nr. 2641/84 om styrkelse af den fælles handelspolitik, særlig med hensyn til beskyttelse mod uretmæssig handelspraksis (EFT L 252 af 20.9.1984, s. 1), kan stilles krav om beskyttelsesforanstaltninger mod subsidier; endvidere skal en klage i henhold forordning nr. 2641/84 være begrundet i overtrædelser af folkeretten eller almindeligt anerkendte regler (artikel 2), og Fællesskabet kan kun indføre foranstaltninger efter gennemførelsen af en forudgående international procedure for konsultation eller bilæggelse af tvister (artikel 10, stk. 2).

25. Sagsøgeren henviser endvidere til de relevante regler i GATT og i de aftaler, der er indgået vedrørende GATT's fortolkning og anvendelse, idet disse regler ifølge sagsøgeren skal danne grundlag for fortolkningen af de fællesskabsretlige bestemmelser som indeholdt i forordning nr. 2176/84, der er indført til opfyldelse af Fællesskabets internationale forpligtelser, og som er tilpasset indholdet af de nævnte regler og vedtaget i overensstemmelse hermed. Sagsøgeren anfører, at også disse regler taler til støtte for en vid fortolkning af begrebet subsidier og henviser herved til:

— artikel VI, stk. 3, anden sætning, i GATT, hvorefter vurderingen af, om der foreligger subsidier, ifølge sagsøgeren skal foretages ud fra en samlet bedømmelse; efter bestemmelsen skal der ved begrebet »udligningstold« forstås en »særlig told, der opkræves med det formål at opveje en præmie eller subsidier ydet direkte eller indirekte til forarbejdningen, fremstillingen eller udførslen af en vare«;

— GATT's antisubsidiekodeks (aftale om fortolkning og anvendelse af artikel VI, XVI og XXIII i Den Almindelige Overenskomst om Told og Udenrigshandel, EFT L 71 af 17.3.1980, s. 72); det fremgår såvel af præamblen (fjerde betragtning) hertil som af artiklerne 8, 9 og 11, at det er virkningerne af subsidier og ikke disses form, der er afgørende; i artikel 9, stk. 2, nævnes blot de »fremgangsmåder«, der udgør subsidier, idet eksempler herpå er opregnet i den i bilaget indeholdte liste, uden at der fastlægges nogen definition af begrebet subsidier;

— formålet med GATT (artiklerne II, III, XI, I-XVI, XXIII), der ligesom de relevante bestemmelser i EØF-Traktaten (artiklerne 9, 12, 30-34, 92 og 95) er udtryk for en »homogen ordning til beskyttelse« mod foranstaltninger, der fordrejer

eller hindrer konkurrencen, hvorved der ikke mindst er tænkt på ordninger med differentierede afgiftssatser.

26. Til støtte for, at der må anlægges en vid fortolkning af begrebet subsidier, henviser sagsøgeren endvidere til:

— praksis og lovgivning hos Fællesskabets største handelspartnere, USA (Trade Agreement Act af 1979, section 771) og Canada (Special Import Measures Act af 1984);

— den vide fortolkning af begrebet støtte i EØF-Traktatens artikel 92, der er lagt til grund såvel af Domstolen — hvis praksis viser, at den lægger vægt på virkningerne af statslige foranstaltninger — som af Kommissionen selv (svar på forespørgsler, JO 1963, s. 2235, og EFT 1982 C 221, s. 5; Kommissionens beslutning af 5. juni 1985 om en afgiftsfinansieret støtteordning til fordel for tekstil- og beklædningsindustrien i Frankrig, EFT 1985, L 217, s. 20);

— Kommissionens tidligere opfattelse af begrebet eksportsubsidier; det fremgår heraf, at Kommissionen har anlagt en vid fortolkning, idet Kommissionen under begrebet støtte henførte det forhold, at det offentlige ydede industrien fordele i forbindelse med dens forsyninger med indenlandske råvarer til lavere priser end verdensmarkedspriserne; i forordning nr. 143/67 (EFT 1967, s. 89) blev det fastslået, at eksportafgifter, der påhviler producenter, skulle sidestilles med støtte, og i forbindelse med antisubsidieprocedurerne mod Brasilien (1977, 1980) anså Kommissionen det for subsidier, at der blev opkrævet en omsætningsafgift (ICM), som var en differentieret eksportafgift.

27. Sagsøgeren gør gældende, at Kommissionen uberettiget under henvisning til kriteriet byrde for statskassen har lagt den omtalte snævre fortolkning af begrebet subsidier til grund. Dog finder sagsøgeren, at der ved den argentinske ordning med differentierede afgiftssatser ved eksport netop er tale om en byrde for statskassen, idet det offentlige nemlig giver afkald på et afgiftsprovenu. Et sådant afkald kan nemlig ikke alene bestå i, at nogle indtægter ikke indgår i statskassen og dermed ikke kan benyttes til finansiering af udgifter, men også i, at myndighederne accepterer færre indtægter. For så vidt de differentierede afgiftssatser for sojaprodukter ikke udgør indirekte subsidier til sojakager trods det hermed forbundne prisfald på sojabønner på det indenlandske marked, men udgør direkte subsidier til sojakager som følge af den lavere afgift på 10% ved eksport i forhold til afgiften på 25% for sojabønner, har det offentlige givet delvis afkald på et afgiftsprovenu i forbindelse med eksport af forarbejdede produkter, idet der foreligger en allerede bestående afgiftspligt ved eksport af sojaprodukter, der, for så vidt angår forarbejdede produkter, er begrænset til 10 i stedet for 25%. Det manglende provenu, som forskellen mellem afgiften på 25% og afgiften på 10% er udtryk for, medfører et indtægtstab for statskassen. Når sojakager delvis fritages for eksportafgift, således at der på denne måde sker en subsidiering i form af, at der gives afkald på et afgiftsprovenu, er dette ifølge sagsøgeren ikke udtryk for nogen normal afgiftsordning. Det er meget sjældent, at man finder sådanne ordninger med differentierede afgiftssatser ved eksport, der har til formål at fremme eksporten af bestemte produkter.

28. Endelig anfører sagsøgeren, at selv om dette spørgsmål hverken er blevet rejst i sammenslutningens klage eller i den anfægtede afgørelse, må der lægges vægt på, at den anfægtede ordning ligeledes kan anses som subsidier til produktionen af sojakager, dvs. som interne subsidier. Ifølge sagsøgeren er der tilstrækkeligt grundlag for denne opfattelse, idet der foreligger a) en fordel for den argentinske oliemølleindustri, b) som fordrejer de normale konkurrencevilkår c) inden for en bestemt sektor, nemlig markedet for sojaprodukter. Vedrørende denne »sektorspecificitet«, som subsidierne ifølge sagsøgeren har, anfører sagsøgeren, at henset til, at der ikke foreligger nogen teoretisk definition af dette begreb, må der bestå en formodning for, at »sektorspecificitet« foreligger på grund af subsidiernes virkning, der kun kan anses for specifikke for en bestemt sektor. Intet land kan nemlig tillade sig, uden at det går ud over dets økonomi, at gennemføre en ikke-sektorspecifik subsidiering af eksporten i et så stort omfang, at det i betydelig grad skader produktionen i importlandene. At den her omhandlede ordning med differentierede afgiftssatser ved eksport af sojaprodukter er sektorspecifik, fremgår dels af baggrunden for ordningen, der havde til formål at erstatte en ordning med direkte eksportrestitutioner, som blev ophævet i 1982, dels af de pågældende retsregler, jfr. det argentinske økonomiministeriums bekendtgørelse ME nr. 8 af 5. maj 1982, der indeholder en opregning af de af ordningen omfattede produkter, sammenholdt med referenceprisordningen, der forstærker virkningerne af subsidierne. Sektorspecificiteten fremgår endvidere af det erklærede formål med ordningen, som ifølge de argentinske bekendtgørelser af 5. maj 1982 og 5. juli 1985 er at fremme konkurrencedygtigheden i forbindelse med eksport af de pågældende produkter, herunder navnlig sojakager. Endelig fremgår sektorspecificiteten af virkningerne af subsidierne, hvorved sagsøgeren henviser til disses betydning for den argentinske industri og til det hertil svarende betydelige tab, som den europæiske oliemølleindustri lider.

29. *Kommissionen* har gjort gældende, at kriteriet økonomisk tilskud fra det offentlige eller byrde for statskassen, selv om det ikke er udtrykkeligt nedfældet, er en uomgængelig betingelse for, at man kan tale om subsidier. Hvis man nemlig opgiver dette kriterium, vil der kunne ske en uantagelig udvidelse af begrebet subsidier, således at der i et voldsomt stigende omfang vil blive indført beskyttelsesforanstaltninger. Kriteriet byrde for statskassen ligger til grund for samtlige de eksempler på subsidier, der er opregnet i bilagene til forordning nr. 2176/84 og antisubsidiekodeksen. Kommissionen henviser herved til punkt l) i bilaget til forordningen, der omhandler »enhver anden byrde for statskassen, som udgør en eksportsubsidieydelse i den i artikel XVI i GATT anvendte betydning«.

30. Kommissionen anfører, at sagsøgeren uholdbart forfægter en vid fortolkning af begrebet subsidier, der er løsrevet fra begrebet byrde for statskassen og i stedet knyttet til det overordnede beskyttelsesformål, der indeholdes i forordning nr. 2176/84, hvorved dette formål bliver ophøjet til et generelt kriterium, der vil kunne begrunde en indførelse af beskyttelsesforanstaltninger i tilfælde, hvor der ikke foreligger subsidier ifølge præcise kriterier. Dette ville indebære, at de relevante bestemmelser i forordningen ville blive meningsløse.

31. Kommissionen anfører, at selv om de øvrige deltagere i GATT måtte anlægge en vid fortolkning af begrebet subsidier, besidder Fællesskabet en vis handlefrihed med hensyn til, hvilken definition af begrebet der skal lægges til grund i fællesskabsretten, idet der dog herved skal tages hensyn til det princip om bilæggelse af tvister i mindelighed og om forbud mod modforholdsregler,

der gælder inden for GATT, der ikke ifølge Kommissionen er en »homogen beskyttelsesordning« mod foranstaltninger, der fordrejer eller hindrer konkurrencen, således som sagsøgeren hævder.

32. I modsætning til det af sagsøgeren anførte gør Kommissionen endvidere gældende, at begrebet subsidier er snævrere end begrebet støtte i artikel 92, der er en fællesskabsretlig bestemmelse og som sådan må fortolkes i overensstemmelse med Fællesskabets formål, hvilket ikke gælder for artikel 3 i forordning nr. 2176/84, der har sammenhæng med artikel XIV i GATT og bestemmelserne i de aftaler, der er indgået vedrørende GATT's fortolkning og anvendelse, hvis formål er nogle helt andre, idet der er tale om aftaler indgået med tredjelande.

33. Kommissionen anfører endvidere, at der overhovedet ikke er belæg for det, sagsøgeren har anført vedrørende den opfattelse af begrebet subsidier, som Kommissionen tidligere skulle have haft. Forordning nr. 143/67 vedrører eksportforbud med karakter af »foranstaltninger med tilsvarende virkning«, der i henhold til forordningen må sidestilles med subsidier. Hertil kommer, at på tidspunktet for forordningens ikrafttrædelse var de beskyttelsesforantaltninger, der kan indføres i henhold til artikel VI i GATT, og som er underlagt de begrænsninger, der er fastlagt i antisubsidiekodeksen, endnu ikke hjemlet. Endelig anfører Kommissionen, at kriteriet byrde for statskassen aldrig har haft nogen betydning i dens tidligere praksis eller i forbindelse med de antisubsidieprocedurer, der indtil nu er blevet gennemført, hvorfor det ikke kan hævdes, at Kommissionen har ændret opfattelse.

34. Overfor det af sagsøgeren anførte, hvorefter den argentinske ordning med differentierede afgiftssatser for sojaprodukter udgør subsidier til eksporten af sojakager, har Kommissionen anført, at afgiften på 25% ved eksport ikke alene rammer sojabønner, men også en lang række andre produkter henhørende under ti forskellige kapitler i nomenklaturen. Det samme gælder afgiften på 10%, der finder anvendelse på flere forskellige former for produkter og på forskellige produktionssektorer (grøntsager, frugt, stenvarer, mineralske produkter, læder, tidsskrifter), jfr. de argentinske bekendtgørelser ME nr. 437/82 og 582/82. Bekendtgørelse ME nr. 8, som sagsøgerne henviser til, supplerer blot disse. En række andre eksportvarer er desuden ikke belagt med afgift, eller berettiger til godtgørelse af afgifter ved eksport, hvilket oprindelig var tilfældet med sojaolie og -kager. Disse varer blev først senere omfattet af reglerne om afgift ved eksport, og afgiften har siden 1984 udgjort og udgør stadig 13%, jfr. den argentinske bekendtgørelse ME nr. 4 af 4. januar 1984. Endelig har afgiften ved eksport af sojabønner ikke nogen begrænsende virkninger på afsætningen af sojabønner, idet det fremgår af de faktiske handelstal, at Argentina normalt eksporterer halvdelen af sin produktion af sojabønner.

35. Kommissionen gør på denne baggrund gældende, at den argentinske stat ved den anfægtede ordning ikke har givet afkald på noget afgiftsprovenu, og at der ikke foreligger nogen byrde for statskassen, idet forarbejdede sojaprodukter er underlagt en eksportafgift. Dette kan ikke udgøre subsidier, da en afgift nødvendigvis er en indtægt og ikke nogen byrde for statskassen. De differentierede afgiftssatser for sojabønner og forarbejdede sojaprodukter kan endvidere

heller ikke anses for en ordning, hvorved der gives afkald på et afgiftsprovenu, hvilket fremgår af udviklingen i afgiftsordningen for argentinske sojakager og argentinsk sojaolie. Disse produkter var nemlig oprindeligt omfattet af en ordning med godtgørelse af afgiften, men er siden 1984 belagt med en afgift ved eksport på 13%. Der er således gradvis indført en afgiftspligt, men derimod ikke givet afkald på noget afgiftsprovenu. Forskellen mellem de to afgiftssatser er blot udtryk for en »manglende indførelse« af yderligere former for afgiftspligt, hvilket der i øvrigt ikke er noget usædvanligt ved, idet den samme afgiftssats på 10% ved eksport gælder for en lang række vidt forskellige produkter, hvortil kommer, at der ikke i Argentina er nogen generel afgift ved eksport på 25%.

36. Kommissionen bestrider ligeledes, at ordningen med differentierede afgiftssatser som anført af sagsøgeren udgør indirekte subsidier. Kommissionen gør gældende, at såfremt den afgift på 25%, der gælder sojabønner, bevirker et prisfald på sojabønner på det indenlandske marked, ville dette være tilfældet også uden eksportafgiften på sojakager og -olie. De differentierede afgiftssatser er derfor uden relevans, idet afgiftssatsens størrelse er uden betydning for prisdannelsen på råvaren, dvs. sojabønner, da der her er tale om et andet marked end markedet for forarbejdede sojaprodukter. Kommissionen anfører endvidere, at den højere afgift på sojabønner, der ifølge sagsøgeren medfører en begrænsning af eksporten heraf, ikke rent faktisk har en sådan virkning, og Kommissionen henviser igen til, at det fremgår af de faktiske handelstal, at Argentina normalt eksporterer halvdelen af sin produktion af sojabønner.

37. Endelig gør Kommissionen gældende, at ud over den omstændighed, at kriteriet »byrde for statskassen« ikke er opfyldt, savner det i øvrigt grundlag at tale om interne subsidier. Selv om de differentierede afgiftssatser ved eksport skulle medføre et prisfald på sojabønner på det indenlanske marked, er ordningen ikke sektorspecifik. For det første fremgår det nemlig af de bestemmelser, hvori ordningen er fastlagt, at denne også finder anvendelse på en lang række forskellige produkter. Hertil kommer, at selv om målet med ordningen skulle være at fremme eksporten, er der ikke tale om en ordning, der i den henseende er særlig fordelagtig for sojaprodukter. Endelig kan det heller ikke af nogen negativ indvirkning på konkurrencen udledes, at ordningen er sektorspecifik, idet dette alene ville være tilfældet, hvis de lavere afgiftssatser, der gælder for andre produkter, også havde en negativ indvirkning på konkurrencen på markedet for sojakager, hvilket åbenbart ikke er tilfældet.

38. Kommissionen gør gældende, at sektorspecificitet kun foreligger, såfremt nogle meget strenge betingelser er opfyldt. Man kan ikke på grundlag af de formodede virkninger af en statslig foranstaltning udlede, at der foreligger sektorspecificitet. For det første kan deltagerstaterne nemlig i henhold til artikel 11, stk. 1, i antisubsidiekodeksen indføre interne subsidier, når dette er nødvendigt for at gennemføre vigtige politiske mål. For det andet fastslås det i artikel 14, at interne subsidier udgør en integrerende del af økonomiske udviklingsprogrammer, og at deres virkninger kun bør imødegås, såfremt der påføres en anden stat en skade. Endelig fastslås det i artikel 14, stk. 7, at statslige indgreb i samfundsøkonomien ikke i sig selv kan betragtes som subsidier. Da

der ikke foreligger nogen bindende definition af begrebet »sektorspecificitet«, må spørgsmålet vurderes på grundlag af en undersøgelse af de konkrete omstændigheder i hvert tilfælde, og der foreligger ikke sektorspecificitet, når virkningerne af nogle subsidier er generelle og ikke forbeholdt en enkelt virksomhed eller en enkelt industrisektor. Der må lægges vægt på hensigten med og arten og omfanget af de pågældende subsidier, når formålet er at give en støtte til bestemte virksomheder, som ikke samtidig gives til andre virksomheder, der befinder sig i samme situation (artikel 11, stk. 3). Det afgørende må ifølge Kommissionen være, om subsidierne kommer et begrænset antal bestemte virksomheder til gode på grund af anvendelse af kriterier, der er vilkårligt fastsat eller medfører en forskelsbehandling, i stedet for anvendelse af et kriterium, som er neutralt og objektivt klart definerbart, og som automatisk giver enhver virksomhed, der fremsætter ønske om det, adgang til at drage fordel af subsidierne.

39. *Intervenienten* har støttet det af Kommissionen anførte vedrørende kriteriet byrde for statskassen og gjort gældende, at den vide fortolkning af begrebet subsidier, som sagsøgeren forfægter alene med argumentet, at antisubsidiebestemmelserne har et beskyttelsesformål, er løsrevet fra de præcise kriterier, der fremgår af artikel 3 i forordning nr. 2176/84 (subsidiering — tab for en produktionssektor i Fællesskabet — årsagssammenhæng). Sagsøgerens fortolkning ville medføre en voldsom stigning i antallet af beskyttelsesforanstaltninger og strider mod GATT's princip om international frihandel. I henhold til de GATT-bestemmelser, der indeholder hjemmel til at gennemføre beskyttelsesforanstaltninger, skal sådanne have karakter af undtagelser, hvorfor de pågældende bestemmelser må fortolkes indskrænkende.

40. Intervenienten gør gældende, at rigtigheden af den antagelse, at der ikke kan anlægges en vid fortolkning af begrebet subsidier, bekræftes af antisubsidiekodeksen, i hvis præambel det erkendes, »at regeringerne anvender subsidier for at fremme vigtige indenrigspolitiske mål«, og videre anføres, at der skal tages hensyn »til udviklingslandenes særlige behov med hensyn til handel, udvikling og finansiering«. I artikel 8, stk. 1, hedder det endvidere, at »regeringerne anvender subsidier for at lette gennemførelsen af vigtige mål i den sociale og økonomiske politik«. Det fremgår heraf, at ikke alle indgreb fra det offentlige, der medfører fordele for nogle erhvervsdrivende i det pågældende land og samtidig ulemper for en industrigren i Fællesskabet, udgør subsidier, der kan begrunde beskyttelsesforanstaltninger, og at sådanne indgreb kan være tilstrækkeligt begrundet i socialpolitiske og økonomisk-politiske hensyn. Der henvises i denne forbindelse til antisubsidiekodeksens artikel 11, stk. 1, hvoraf det endvidere fremgår, at deltagerne ikke har haft til hensigt at begrænse deres ret til at indføre interne subsidier, hvis dette findes nødvendigt for at gennemføre socialpolitiske og økonomisk-politiske mål.

41. Hvad nærmere angår spørgsmålet om udviklingslandenes stilling, anfører intervenienten, at artikel 14 i antisubsidiekodeksen udtrykkeligt omtaler disses særlige situation, idet det hedder, at parterne erkender, at subsidier udgør en integrerende del af udviklingslandenes økonomiske udviklingsprogrammer, og at udviklingslandene kan »træffe foranstaltninger og føre en politik med det formål at hjælpe deres erhvervsgrene, bl. a. inden for eksportsektoren« (stk. 2). Denne legitime interesse hos udviklingslandene, som i øvrigt på fællesskabsplan er blevet anerkendt af Europa-Parlamentet (Europa-Parlamentet, mødedokumenter 1983-1984, dokument 1-493/83), gælder

også Argentina, der er blevet anerkendt som udviklingsland i Rådets forordning nr. 3601/85 af 17. december 1985 om anvendelse af generelle toldpræferencer i 1986 for visse landbrugsprodukter med oprindelse i udviklingslandene (EFT L 352 af 30.12.1985, s. 192). I overensstemmelse med antisubsidiekodeksen og Fællesskabets principper har Argentina således en legitim interesse i at tilskynde til, at de råvarer, som fremstilles i landet, også forarbejdes dér, uden at dette kan anses som subsidier efter forordning nr. 2176/84, over for hvilke der kan træffes antisubsidieforanstaltninger.

42. Intervenienten anfører herved, at en retsbeskyttelse som den, sagsøgeren ønsker at opnå med sit søgsmål, kan ydes på grundlag af Rådets forordning (EØF) nr. 2641/84 af 17. september 1984 om styrkelse af den fælles handelspolitik, særlig med hensyn til beskyttelse mod uretmæssig handelspraksis (EFT 1984, L 252, s. 1), hvori de politiske aspekter ved en sådan retsbeskyttelse og ved den politiske kontrol, der kan udøves, fremgår meget mere detaljeret. Da den af Fediol ønskede retsbeskyttelse er af politisk art, bør den ikke kunne ydes på grundlag af en uretmæssig anvendelse af nogle bestemmelser som dem i forordning nr. 2176/84, der i det mindste ud fra et teoretisk synspunkt er af mere teknisk karakter.

43. Hvad angår det nærmere indhold af den argentinske ordning med differentierede afgiftssatser ved eksport af sojaprodukter, anfører intervenienten, at sojaprodukter tidligere var omfattet af en ordning, hvorefter der skete tilbagebetaling af afgiften, nærmere bestemt 10%. Denne ordning blev ophævet ved Udenrigshandelsministeriets bekendtgørelser nr. 437/82 af 5. maj 1982 og nr. 592/82 af 9. juni 1982, og ved lov nr. 22.792 af 28. marts 1983. Ved Udenrigshandelsministeriets bekendtgørelse nr. 8 af 5. juli 1982 blev der indført en afgift ved eksport på 25% for en række varer omfattende ti forskellige kategorier og en afgift på 10 til 20% (for visse produkters vedkommende en tilbagebetalingsordning) for varer omfattet af 50 forskellige kategorier. Hvad angår sojakager og sojabønner, blev afgiften ved eksport af sojakager ved Udenrigshandelsministeriets bekendtgørelse nr. 2/84 af 4. januar 1984 forhøjet fra 10 til 13%, mens afgiften ved eksport af sojabønner forblev 25%. Den nugældende afgiftssats ved eksport af sojabønner er i Udenrigshandelsministeriets bekendtgørelse nr. 254 af 19. marts 1986 fastsat til 27%, og afgiftssatsen ved eksport af sojakager er i bekendtgørelsen fastsat til 15%. Disse afgiftssatser er beregnet på grundlag af de referencepriser, som Junta nacional de granos fastsætter på grundlag af de internationale priser fob-Argentina med henblik på løbende forretninger, og i mangel af sådanne sker der en høring af en lang række erhvervsdrivende, bl. a. eksportører og mæglere.

44. Hvad angår virkningerne af den argentinske ordning med differentierede afgiftssatser, bestrider intervenienten, at denne medfører en nedgang i eksporten af sojabønner og et prisfald på sojabønner på det indenlandske marked, således at den argentinske oliemølleindustri drager fordel heraf. Det anføres, at der ikke siden ordningens indførelse er registreret nogen nedgang i eksporten af sojabønner. Næsten halvdelen af sojabønnehøsten i Argentina eksporteres som bønner, og trods en stigning i produktionen (1982-1982: 4 150 000, 1982-1983:

4 000 000, 1983-1984: 6 000 000) var eksporten i 1982: 1 888 998, i 1983: 1 434 242 tons og i 1984: 3 100 173.

45. Siden indførelsen af ordningen med differentierede afgiftssatser ved eksport er priserne på sojabønner på det argentinske marked heller ikke faldet væsentligt, idet de afhænger af verdensmarkedspriserne og det generelle prisniveau. Selv om priserne i Argentina er en smule lavere end i USA, er forskellen aldrig mere end 5 til 10%, hvilket ikke er tilstrækkeligt til at udligne de højere omkostninger i Argentina, der skyldes industriens struktur og rentens højde. Intervenienten bestrider i øvrigt, at de argentinske priser regelmæssigt ligger under verdensmarkedspriserne. Priserne på sojabønner på Rotterdam-markedet udviste i 1984 og i 1985 en forskel på 1-5% mellem sojabønner med oprindelse i henholdsvis Argentina og USA, hvorved intervenienten imidlertid anfører, at argentinske sojabønner indeholder ca. 1% mindre olie end amerikanske sojabønner, og at det er en medvirkende årsag til en lavere pris for argentinske sojabønner, at der i Argentina er et højt renteniveau og utilstrækkelige havne- og lageranlæg, hvorfor det er urentabelt at lagre sojabønner i længere tid. Selv om priserne måtte ligge under verdensmarkedspriserne, må dette derfor tilskrives den normale følge af forholdet mellem udbud og efterspørgsel, men ikke ordningen med differentierede afgiftssatser.

46. Intervenienten gør endvidere gældende, at den argentinske ordning ikke påvirker priserne, og heller ikke den referencepris-fastsættelse, Junta nacional de granos foretager, og som benyttes som grundlag for beregningen af eksportafgiften, hvilket ifølge sagsøgeren yderligere forstærker virkningerne af differentieringen af afgiftens satser. Intervenienten anfører, at referencepriserne for sojabønner har tendens til at ændre sig årligt, afhængig af høsten det pågældende år, uden at der derved kan spores nogen tendens på markedet. Priserne lå i 1982 på mellem 230 og 214 USD, i 1983 på mellem 214 og 292 USD, og i 1984 på mellem 285 og 220 USD, og referencepriserne for sojakager lå i 1982 på mellem 214 og 196 USD, i 1983 på mellem 204 og 242 USD, og i 1984 på mellem 229 og 150 USD. Det kan heller ikke af referencepriserne for sojakager udledes, at Argentina konstant har nedsat sine referencepriser for herved at give den eksporterende oliemølleindustri en konkurrencemæssig fordel. Det fremgår af priserne for sojaolie med oprindelse i henholdsvis Argentina og USA i løbet af 1985, at de argentinske priser ligger svagt over eller svagt under priserne på amerikanske sojakager, hvilket der intet usædvanligt er i, idet USA's og Brasiliens produktion af sojabønner i 1984-1985 var henholdsvis ni og fire gange så stor som Argentinas.

47. Endelig bestrider intervenienten rigtigheden af det af sagsøgeren anførte, hvorefter ordningen med differentierede afgiftssatser medfører en konkurrencefordrejning, som indebærer en »usædvanlig fordel« for den argentinske oliemølleindustri. Ifølge intervenienten besidder den europæiske oliemølleindustri med de nuværende afgiftssatser tværtimod en fordel i forhold til den argentinske, som overstiger 10 USD pr. ton.

48. Hvad angår det af sagsøgeren anførte om, at den argentinske ordning med differentierede afgiftssatser udgør interne subsidier, har intervenienten på grundlag af det af intervenienten tidligere anførte vedrø-

rende ordningens manglende indvirkning på priserne af sojabønner, på eksportmængden og på den argentinske oliemølleindustris konkurrencemæssige stilling, tilsluttet sig Kommissionens opfattelse og anført, at ordningen under alle omstændigheder ikke medfører nogen byrde for statskassen, hvorfor den ikke kan anses for subsidier, over for hvilke der kan træffes beskyttelsesforanstaltninger. Intervenienten henviser herved til, at det argentinske Finansministerium siden 1982 har haft stadigt stigende indtægter fra en lignende ordning, der gælder alle forarbejdede produkter fremstillet på basis af olieholdige frø. Endelig gør intervenienten gældende, at der kun kan indføres beskyttelsesforanstaltninger over for interne subsidier, såfremt disse er »sektorspecifikke«, hvilket ikke er tilfældet med den argentinske ordning med differentierede afgiftssatser ved eksport, som ikke kun gælder sojaprodukter, men omfatter en lang række forskellige produkter.

Spørgsmålet, om der foreligger subsidier i form af hindringer for eksporten af sojabønner

49. *Sagsøgeren* har anført, at eksporten af sojabønner i Argentina er underlagt en licensordning i forbindelse med et system med tidsbegrænsede kvoter og en sikkerhedsstillelsesordning, i forbindelse med hvilken sikkerheden kan fortabes, hvilket ikke er blevet bestridt af de argentinske myndigheder og heller ikke draget i tvivl af Kommissionen i den anfægtede afgørelse. Kravet om registrering er imidlertid ikke kun en pligt til at give meddelelse om eksport, men sojabønner kan kun udføres under den omhandlede kvoteordning, såfremt registreringen er sket hos Junta nacional de granos, der ved at afvise en sådan rent faktisk kan forbyde eksport af sojabønner. Det samme gælder ordningen med certifikater, der ikke udstedes automatisk, samt kvoteordningen.

50. Sagsøgeren gør gældende, at disse hindringer for eksporten af sojabønner har de samme virkninger som ordningen med differentierede afgiftssatser, for så vidt angår eksportmængderne og de fordele, der herved gives den argentinske oliemølleindustri, hvorfor de to ordninger må vurderes i snæver sammenhæng.

51. Endelig gør sagsøgeren gældende, at Kommissionen indirekte i sagen har erkendt, at der består sådanne fordele (punkt 8.1 i afgørelsen), idet dens eneste begrundelse for ikke at ville anse ordningen for subsidiering i henhold til artikel 3 i forordning nr. 2176/84 har været, at der ikke kunne antages at foreligge et økonomisk tilskud fra det offentlige. Sagsøgeren anfører, at det imidlertid finder støtte i punkt d) i listen over eksempler på subsidier i bilaget til forordningen, at ordninger, der medfører hindringer for eksporten, skal anses som subsidier, selv om der ikke foreligger noget økonomisk tilskud fra det offentlige. Ifølge punkt d) skal det anses for subsidier, når staten leverer varer til brug ved fremstilling af eksportvarer på mere favorable betingelser end dem, der gælder for levering af lignende eller direkte konkurrerende varer. Sagsøgeren henviser endvidere til punkt c), hvorefter det udgør subsidier, når der gælder mere favorable indenlandske transporttariffer og fragtrater for eksportforsendelser.

52. Sagsøgeren gør gældende, at Kommissionen i sagen burde have beregnet subsidiernes størrelse, for så vidt angår hele den periode, hvor der har bestået hindringer for eksporten af sojabønner, på grundlag af forskellen mellem den faktisk betalte pris for sojabønner i Argentina og verdensmarkedsprisen for sojabønner, eventuelt efter den i artikel 3, stk. 4, litra c), i forordning nr. 2176/84 fastlagte beregningsmetode. I hen-

hold til denne bestemmelse kan subsidiers størrelse beregnes »ved hensigtsmæssig fordeling af deres værdi efter omfanget af produktionen eller udførslen af den pågældende vare i et passende tidsrum«, og når der er tale om forskellige subsidiebeløb, kan der beregnes vejede gennemsnit.

53. Endelig anfører sagsøgeren, at ordningen, der angiveligt opstiller hindringer for eksporten, må være omfattet af artikel XI i GATT, såfremt det antages, at de omhandlede forbud eller restriktioner hindrer importen af argentinske sojabønner til Fællesskabet. I så fald finder de fællesskabsretlige bestemmelser i artiklerne 2 og 3 i forordning nr. 2176/84 anvendelse, og man må under disse omstændigheder spørge, om den nævnte registrering af eksporten er tilstrækkeligt begrundet i hensynet til klassificering, kvalitetskontrol eller afsætningen af varer i den internationale handel, jfr. artikel XI, stk. 2, litra b), i GATT. Sagsøgeren anfører dog herved, at det i sagen kun er de økonomiske virkninger for eksporten, der er relevante, dvs. det forhold, at der skabes forarbejdningsmargener for den argentinske industri, der er større end dem, der ellers ville fremkomme ved en normal konkurrence, således at ordningen som subsidieordning kun rammes af artikel 3 i forordning nr. 2176/84.

54. *Kommissionen* har gjort gældende, at ordningen med registrering af eksporten af sojabønner — rent bortset fra, at den ikke opfylder det afgørende kriterium for at kunne anses som udtryk for subsidier, at der foreligger en byrde for statskassen — kun har til formål at gøre det nemmere at føre statistik over eksporten, hvorfor den ikke udgør nogen hindringer for eksporten af sojabønner. Selv om ordningen rent faktisk opstillede hindringer for eksporten og medførte et prisfald for sojabønner, ville den ikke herved udgøre subsidier, idet sådanne hindringer ikke rammes af bestemmelserne i artikel VI i GATT, hvis anvendelsesområde er særdeles begrænset, men derimod ville de være omfattet af den særlige undtagelsesbestemmelse i artikel XI, stk. 2, litra b), vedrørende foranstaltninger, der har til formål at klassificere eller regulere varehandelen. Endvidere er det ikke muligt at anvende artikel XI i GATT direkte, idet disse bestemmelser ikke har umiddelbare retsvirkninger, da de ikke er gennemført i fællesskabsretten. For at bringe artikel XI i anvendelse er det i øvrigt nødvendigt at iværksætte de særlige procedurer om konsultationer og bilæggelse af tvister i mindelighed, der i så fald skal benyttes.

55. Endelig gør Kommissionen gældende, at det er umuligt at måle de eventuelle virkninger, som registreringspligten i forbindelse med eksport af sojabønner har på de indenlandske priser for sojabønner. Der ville ikke kunne etableres noget beregningsgrundlag herfor, idet prisdannelsen sker på grundlag af en kompliceret proces nationalt og internationalt.

56. *Intervenienten* har tilsluttet sig det af Kommissionen anførte og har til støtte for, at der ikke foreligger nogen hindringer for eksporten af sojabønner, desuden gjort gældende, at sojabønner i modsætning til det af sagsøgeren anførte eksporteres i store mængder, samt at de største aftagere findes blandt Fællesskabets medlemsstater, herunder navnlig Nederlandene.

57. Endelig har intervenienten rejst spørgsmålet om forholdet mellem nærværende tvist og Fællesskabets landbrugspolitik. Intervenienten anfører, at såfremt sagsøgerens opfattelse lægges til grund, ville dette opstille hindringer for gennemførelsen af de grundlæggende principper og mekanismer i den fælles landbrugspolitik, jfr. navnlig EØF-Traktatens artikler 39 og 40, og for gennemførelsen af de fælles markedsordnin-

ger for landbrugsprodukter, der er kendetegnet ved stabiliseringsmekanismer, for så vidt angår im- og eksport, herunder ordningen med eksportrestitutioner ved udførsel af olieholdige frø. Det samme gælder de interne subsidieordninger, som har til formål at støtte produktion og forarbejdning af landbrugsvarer. Domstolen har fastslået, at disse fællesskabsmekanismer er lovlige, og såfremt det nu statueres, at det er lovligt at indføre antisubsidieforanstaltninger rettet mod et udviklingsland — der har indført ordninger, som har et i realiteten mindre vidtrækkkende omfang — ville dette være udtryk for partiskhed og skabe et betænkeligt fortilfælde i den internationale handel.

C. Kakouris
Refererende dommer